

Georg Hansson

BYARNA I STRÖM PÅ 1600-TALET

Vi lär aldrig få veta när den första marken bröts ute på Öhn, eller när den första gården byggdes upp. Redan under vikingatiden (omkring år 800 - 1000 e.Kr.) fanns det dock "relativt betydande bygder" i Ström och Hammerdal, enligt Jamtlands och Härjedalens Historia.

Stroms första kyrka uppfördes i slutet på 1200- eller i början på 1300-talet. Hammerdals annexförsamling (=Ström) nämns år 1314; det bör ha funnits åtminstone ett tio-tal bönder i socknen för att klara kyrkobygget, och en eller ett par av dem bodde antagligen på Öhn.

Första gången Öhn nämns i bevarade dokument är i jordeboken från omkring 1550 (se Fornvårdaren 1:4). I denna är den uppburna skatten antecknad byvis, med ett namn för varje by. *Ingebrigt i Öyen* betalar två skinn (lekatt) i skatt och ett skinn i avrad.

De räkenskaper som fördes under den svenska ockupationen av Jamtaland åren 1564-1571 finns bevarade och utgivna i tryck. Under denna tid fanns på Öhn tre hemman, och enligt 1566 års tiondelängd brukas dessa av "*Catharina, Olaff och Björn*". Åren 1568-71 är namnen *Nils Persson, Biörn och Oluff*. Att placera in dessa på rätt gård är dock inte möjligt.

Från 1600-talets första hälft finns några uppgifter om jordägande på Öhn, där man ej kan ange vilket hemman det rör sig om. I Råfsten med jämtarna (s. 208) får man veta att Nils Mogensson i Faxnelff (Faxnålden i Näskott) äger två målingars utsäde på Öhn, "som är ungefär en fjärding" (=1/4 spann = 1/8 tunna). Av bygsellängden 1632 framgår att en Anders Jonsson betalar en daler för tre fjärdingars utsäde i Öhn, som Sivert Persson i Vallen blev frändömd.

Åren 1611-12 holls Jamtaland ockuperat av svenska trupper. Sedan landskapet återtagits av Danmark/Norge blev de flesta jämtarna betraktade som förrädare av den danska överheten. Resultatet av "råfsten" med jämtarna år 1613 blev, att alla som - på ett eller annat sätt - gått de svenska ockupanterna till mötes miste sin odelsrätt till de hemman de ärvt och brukat, och dessa tillföll den danska kronan, staten. Genom att erlægga en årlig avgift, "landskylden", fick de dock bo kvar på gårdarna som kronans arrendatorer. Varje gång en ny brukare kom på gården skulle också "förste-bygsel" erläggas.

De som förbrutit sina hemman dömdes dessutom fredlösa, men redan efter några år hade de flesta "återköpt" sin frihet genom en särskild avgift, "freds-kiøb". Efter Jamtlands överlåtelse till Sverige år 1645 återfick nästan alla bönder sina arvejordar.

På 1500-talet fanns alltså tre gårdar på Öhn. Från 1600-talets början och ända till 1700-talets slut, när hemmansdelningarna började bli vanliga, fanns det fem stycken. De nya gårdarna är troligen de som fått numren två och tre, och som tillkommit genom nyodling, eller genom delning av någon gård. År

2 - Öhn

1645 är dessa två de minsta, med 1 resp. 1 ¼ tunnas utsäde. Ett tunnland på denna tid var inget egentligt ytmått, utan ett slags taxeringsvärde. På en gård som skattar för två tunnland, kan man så ut två tunnor korn (ungefär 292 liter) på åkern.

I den "danska" jordeboken som upprättades 1633 finns uppgifter om bl.a. djurbeståndet på gårdarna. De hemman som inte var helt "förbrutna" efter "Råfsten" år 1613 finns dock inte med. Utsädet anges i tunnland och ångarnas storlek i lass hö.

		Utsäde	Ång	Kor	Smådj	Häst
1	Olof Jonsen	2½	20	6	8	1
3	Anders Olsen	2¼	20	6	5	1
4	Anders Mortensen	2	20	7	8	1
5	Jens Jonsen	2	20	6	8	1

De fem bönderna hade ett gemensamt kvarnställe, i någon bäck på andra sidan sjön.

Bruket av hemmansnummer kom till under 1700-talet, innan dess särskiljdes gårdarna genom brukarens namn och gårdens storlek. För enkelhetens skull använder jag dock hemmansnumret redan från början.

För senare uppgifter om gårdarna på Öhn, än dem jag redovisar här, hänvisas till *Strömsboken*, del II, häfte 21 och 22 (utg. 1964-65).

ÖHN - Nr 1

De tre 1500-talsgårdarna låg alla uppe på höjden ovanför Hemviken. På den som senare fick numret 1 bodde *Erik Olsson*. Han står som brukare i tiondelängderna 1601 och 1608, samt i "Råfsten med jämtarna 1613". Av bygsellängden för 1619-20 framgår, att *Olof Jonsson* har övertagit hemmanet, och han brukar det fram till sin död 1670.

I det gårdsarkiv som f. hemmansägaren Lennart Sjöberg överlämnade till Landsarkivet i Östersund, finns en handling daterad Hammerdals tingsplats den 30 november 1652. Där framgår, att *Erik Olsson* testamenterade sin gård till systersonen *Olof Jonsson*, mot "syttning" och underhåll till död dagen. Olof hade i "godvilja" betalat sammanlagt 14 riksdaler till sina "syskonebarn" (=kusiner), och avstått sin arvejord i Åspnäs och Tullsås. Kusinerna var Daniel och Olof Perssöner i Åspnäs, Karin (gift med Pål Andersson i Tullsås), och Märit (gift med Per Mickelsson i Gärde).

1. *Erik Olsson*, överlät år 1620 till systersonen:

2. *Olof Jonsson*, ägare 1620 till sin död 1670

gift med Ingeborg Ersdotter

s Erik, nämndeman, ägare 1670-83

s Per, gift, bosatt på Öhn.

d Benedicta, gift med Jöran Andersson (Öhn:16)

d Ingeborg, gift med Grels Nilsson i Grelsgård

d Seborg, (i Norge?)

d Karin, ogift, död i Norge 1681,

s Erik (Öhn:3), ägare 1683-95

samt ytterligare två systrar i Norge.

Efter faderns död brukades hemmanet av sonen Erik, den äldre. Denne överlät år 1683 på brodern Erik, den yngre. (Det var ovanligt, men ingalunda sällsynt att två syskon bar samma förnamn!) Av fastebrevet i gårdsarkivet framgår att Erik d y köst ut sina hemmavarande syskon. De fyra systrarna i Norge hade försummat sin arvsrätt och deras parter tillföll kronan såsom "danaarv", men Erik fick lösa in dessa och behålla gården odelad.

3. *Erik Olsson*, ägare 1683 till sin död, begravd 1/11 1695.

gift med Gunilla Mårtensdotter, troligen född 1649 och död 1737.

d Ingeborg, född 1677 (Öhn:5)

d Anna

s Olof, född omkr. 1682 (Öhn:4)

d Karin

s Mårten, född 1690, övertog Tullsås Nr 6 år 1717 (T-ås:35)

s Erik, född 1693

Ankan Gunilla stod för hemmanet efter makens död fram till hösten 1702, när äldste sonen *Olof Ersson* övertog gårdsbruket. Erik Olssons äldre bror, Per Olofsson, hade år 1675 avtalat med komministern Mattias Medenius änka i Jonsgård, att bruka hennes hemman på "*landbowijs*" detta år. Per överlät dock saken på Sven Jöransson i Viken, Hammerdal, eftersom han "*den tiden gifftade sig annorstädes*". Per stannade kvar på Öhn, och finns i 1683 års husfolkslängd tillsammans med hustrun som "halvgårdsman", troligen hos brodern.

4. *Olof Ersson*, född omkr. 1682, död 22/6 1741. Ägare 1702-41.

gift med Brita Jönsdotter (Öhn:27), född 1692, död 17/7 1748

d Gunilla, född 1713?, gift med Anders Mickelsson i Tullsås.

d Brita, född 21/8 1717, död fore 1756

4 - Öhn

s Jöns, född 1722. Ägare 1742-91
d Elin, född 16/1 1725, gift med dragon Erik Persson Öberg, från Äspnäs
s Olof, född 27/11 1729, gift med Elin Göransdotter, från Äspnäs
s Per, född 4/11 1732, gift med Gunilla Nilsdotter från Tullsås
s Mårten, född 7/10 1735, död 14/12 samma år
d Kerstin

Hemmanets dragon var på 1680-talet östgöten *Jeremias Olofsson Swahn*. Han fick avsked år 1692, såsom "bräcklig och utgammal". Swahn ersattes av sventjänaren:

5. *Lars Mickelsson Oman*, född i Jamtaland, död 1719.
gift 29/12 1707 med Ingeborg Ersdotter (Öhn:3), född 1677, begravd 3/5 1741.
d Gunilla, döpt 4/10 1708
d Kerstin, född 10/9 1711, gift 1738 med Sven Persson i Strand.

I den rulla som upprättades när Majorens kompani drogs samman till möte i Hammerdal 8-11 oktober 1706 finns noterat för dragon nr 120: "*Lars Mickelsson Oman, jempte. Siuk, hemmaliggiandes, har huggit sig i benet. Fattas halsdukar och handskar. Råcken mest försluen.*"

Lars Oman deltog i Armfeldts ödesdigra "fälttåg" mot Norge, och omkom på fjället i januari 1719. Hustrun Ingeborg bor kvar på gården, som "husfolk", med några kor och småfä som hjälp till sin försörjning.

Efter Lars Oman går bonden Olof Ersson själv som dragon för sitt hemman. I 1721 års rulla står antecknat: "Wacht i Chronstad skantz i landet", alltså på Frösön. I oktober 1724 inställdes *Christian Jonsson Beckman* som dragon. Han var son till föraren Jonas Bäckman i Tullsås.

ÖHN - Nr 2

Man skulle kunna tro att Sve-gården är den äldsta gården på Öhn, eftersom namnet *Ingebrigt* - som finns i jordeboken 1546 - återkommer på den gård som senare får numret Två. Min teori är dock att den i stället är den yngsta av de fem stam-hemmanen på Öhn! Jag grundar det dels på gårdens läge, och dels på namnet "Sve". När nya gårdar togs upp sökte man sig främst till höjdlägen som är torrare och mindre frostlänta. De andra fyra gårdarna ligger alla högre än denna. Namnet Sve kommer av verbet/substantivet "svedja" (på jamska: te svej/ei sve). För att få ny åkermark tvingades man bränna svedjor.

Orsakerna till en nyodling kan vara flera. Kanske var den ursprungliga gården för liten; kanske tvingades man sälja, och börja om på nytt.

Den *Erik Björnsson* som finns i tiondelängden 1601 är troligen en son till Björn, som nämns i de svenska räkenskaperna 1566-71. Erik lämnar endast ½ spann i tionde, och i längderna för 1608 och 1609 finns han ej ens med. Gården är liten, endast en halv tunnas utsäde, och jorden kanske ännu för svag.

Enligt Råfsten med jämtarna innehades gården år 1613 av *Ingebrigt Ersson* och hans syskon Björn och Kerstin; av allt att döma Erik Björnssons barn. Ingebrigt har den större delen och står som brukare (Öhn:6). I tiondelängden 1617 finns namnet *Segri, änka*. Kanske är det barnens moder.

Ingebrigt Ersson blev 1611 utskriven till det ena kompaniet bondeknektar (Johan Vesslings), som skulle hjälpa de norska trupperna med försvaret av Jamtaland. Stridsviljan var dock inte särskilt stark och landskapet ockuperades av svenska trupper. Ingebrigt frändöms sin halva av hemmanet, för att han "*warit swenschen tillgedahn*". Hans syskons halva blev dock "befriad".

År 1613 anges hemmanets storlek till ½ tunnas utsäde, år 1645 1 tunna, och från 1649 1½ tunna.

6. *Erik Björnsson*, död före 1617?

gift med Segri?

s Björn

s Ingebrigt (Öhn:7)

d Kerstin

7. *Ingebrigt Ersson*, ägare omkr. 1612-1655.

gift med Seborg Simonsdotter, levde ännu 1670.

s Erik, död 4/4 1700

d Seborg/Sigrid, född omkr. 1622, död 6/12 1698

s Lars, bonde i Äspnäs 1665-79, brukare av Öhn nr 2 1679-85.

d Gertrud, född omkr. 1627, gift med Jöran (Svensson i Risselås?)

s Per (Öhn:8), brukare 1655-78

d Karin

Sonen Erik är bonde i Fyrås år 1645, gift med Ragnhild Svensdotter. Senare återfinns han i Hallen (Hallviken) 1652, Risselås 1666, Hallen igen 1672 och i Grelsgård 1677, varifrån han tvingas flytta år 1680. Han dör, fattig, i april 1700 - enligt egna uppgifter 94 år gammal.

6 - Öhn

Dottern Sigrid blir "lockad och belägrad" av en dräng från Torp i Medelpad, Anders Gabrielsson, som också var dragon för Öhn. Barnet föddes 1665, men Anders ville inte infria äktenskapslöftet. På 1680-talet bor Sigrid inhyst hos Jöns Arvidsson (Öhn:9), "där hon sin odelzrätt hafer". Hon dör, ogift, i december 1698.

Dottern Gertrud är piga i Vallen år 1645. Att hon var gift med Jöran Svensson är inte helt klart, men ganska troligt. Hon hade dottern Carin (född 1651, död 19/12 1730), som var gift med Anders Carlsson på Åsen i Hammerdal. Förmodligen är hon den "Giertrud på kiörkio-wallen" som dog den 4/12 1698, 71 år gammal.

En märklig sak med dessa syskon är att Erik, Sigrid och Per ibland kallas Ingebrigts och ibland Broddes barn. Gertrud och Lars nämns bara som Broddes dotter/son. Förklaringen är nog att Ingebrigt Ersson ibland kallas Brodde, även om det framkommer bara två gånger. På tinget i Hammerdal år 1636 sitter en Brodde Ersson från Öhn som nämndeman; i tiondelängden 1647 finns också namnet Brodde Ersson. Namnen Ingebrigt och Brodde återkommer ej, varken i Ström eller Hammerdal, förrän på 1850-talet.

8. *Per Broddesson*, brukare omkr. 1655-78. Död före 1685.

han var gift två gånger.

s Olof, född 1666, död 1728. Dragon Hummer i Sikås, gift med Meret Henriksdotter.

d Seborg, född 1658? (Öhn:10)

Lars Broddesson (Öhn:7) säljer år 1679 sitt hemman i Åspnäs till finnen Mats Jöransson, och flyttar tillbaka till Öhn. Han har dock svårt att klara hemmansbruket, och när han år 1685 säljer gården till *Jöns Arvidsson* (Öhn:9) är den i dåligt skick. Året efter begär Lars hos pastor Jon Salin att få bli "sockenstufvu-karl".

•
Sockenstugan låg intill Ströms kyrka, på kyrkvallen. Där fanns en inhägnad för kyrkoherdens hästar, när han kom från Hammerdal. Sockenstugan, som 1703 kallas för "kyrkoherdens hus", bestod då av en enkelstuga med kammare, dessutom en bod och stall samt ett litet färhus. Dit hörde också ett kål- och rovland för sockenstugumannen och några små slätterängar (som gav ½ "parm" hö), men ingen åker. Sockenstugan utnyttjades alltså av kyrkoherden vid dennes besök i sin annexförsamling; där hölls också sockenstämmorna och andra sammankomster.

Sockenstugumannen var en slags vaktmästare, det var nog inget "drömjobb", men ändå en möjlighet för en egendomslös att föda sig, och kanske en familj.

9. *Jöns Arvidsson*, (Öhn:26) död 11/2 1750. Ägare 1685-96.
gift med Kerstin Mårtensdotter (Öhn:20), född 1652, död 17/6 1726.
d Anna
d Bengta, döpt 23/2 1696

Jöns Arvidsson köpte hemmanet "oskyld" (utom släkten). Efter häradsrättens utslag återgick gården i släktens ägo omkring år 1696, till Per Broddessons dotter Seborg. Jöns Arvidssons köp hade godkänts av Seborgs farbror Lars, av fastern Seborg (Sigrid), halvbrodern Olof Persson Hummer och av Anders Olsson "på des svärmoders, hustru Gertrud Broddesdotter vägnar", men Jöns fick ändå tråda ifrån.

Efter husesyn och värdering av hemmanet år 1696 fick Jöns dock ersättning för sitt nedlagda arbete. Familjen flyttade sedan till Hallen, Hammerdal.

10. *Erik Persson*, från Hallen, född omkr. 1656, död 1725. Ägare 1696-1717.
gift 27/12 1693 med Seborg Persdotter (Öhn:8), född omkr. 1658, begravd 4/4 1751.

s Per (Öhn:11), ägare 1717-29
d Karin, född 7/1 1700, gift med dragon Olof Persson Sundberg, Bredgård.
d Ingrid, född 22/11 1703, gift med Olof Mårtensson (Öhn:22). Brukare 1729-64.
d Sara, född 1/11 1708, begravd 29/5 1725.

Karin hade en dotter, Seborg, född 24/7 1730, gift 1757 med dragon Jöns Jonsson Öberg (född 6/1 1733). Dessa två slog sig ner som nybyggare i Gaddede år 1759.

I all sin enkelhet berättar Kyrkoboken för 1698 om en tragedi som drabbade gården i början av vintern: "*Den 1 Decemb. dödde Erich Persons dräng i Öhen Hans Mårtensson, 17 år*", och genast därefter: "*Den 2 ejusd. dödde hans piga Anna Andersdotter födder i Hallen, 14 år*".

Ejusedem = samma (dag, månad, etc).

11. *Per Ersson* (Öhn:10) Ägare 1717-29, därefter bonde i Hallen nr 3, 1729-41. Familjen flyttade till Norge 1741.
gift 6/1 1723 med Ingeborg Andersdotter

8 - Öhn

s Erik, född 21/2 1724, död 29/5 1725
s Erik, född 1729
d Kirstin, född 1734

ÖHN - Nr 3

Olof Andersson brukar detta hemman fram till 1620, när sonen *Anders* tar över. I Råfsten med jämtarna får vi veta att också *Anders Olsson* var med i *Johan Wesslings* kompani 1611, och att hans hustru *Anna* ägde jord i Gärde. Hemmanet var då på 1½ tunna, men från 1649 på två tunnors utsäde.

12. *Olof Andersson*, överlät 1620 på sonen:

13. *Anders Olsson*, död omkring 1644.
gift med *Anna*, från Gärde.
s Erik?

År 1642 nämns *Anders Olsson* sista gången, och 1645 är *änkan Anna* skriven för hemmanet. Av mantalslängden detta år framgår att tjänstefolket på gården heter *Peder Svensson*, samt *Ingeborg* och *Marette Jonsdotter*. Som husfolk anges *Erik Andersson* och *Marette Andersdotter*; förmodligen är det sonen och sonhustrun.

14. *Erik Andersson*, ägare 1646-1660. Gift med *Margareta*.

Erik Andersson satt som tolvman (nämndeman) vid tinget i Hammerdal den 29 november 1658. Hela nämnden fick då avlägga en trohetsed till Sveriges kung och krona, sedan den norsk/danska armén misslyckats i sitt försök att återerövra Jamtaland. I tiondelängden 1661 finns anmärkt att *Erik Andersson* är "utfattig, husarm och åländig". Från 1661 heter hemmansbrukaren:

15. *Nils Andersson*, gift med *Gunhild Hemmingsdotter* (1645), de hade en ung son år 1665.

Nils Anderssons hustru var troligen från Hammerdal, de hade en "arvspart" i Solberg. *Nils* slog sig först ner i Åspnås ("en öde plats") år 1636, men flyttade redan 1638 till Berget och 1639 till Bregård. Också när han bor på Öhn kallas han "Nils i Bregård". År 1665 säljer han hemmanet till:

16. *Joran Andersson*, född 1610? (Öhn:19) Ägare 1665-87
gift med *Benedikta Okofsdotter* (Öhn:2)

s Olof

s Erik

d Maria, piga i Lit. Dömd för stöld 1688 och 1691.

d Maren, gift med Daniel Jönsson (Öhn:17)

d Anna, gift med dragon på nr 104 i Tullsås - Pål Larsson Thunman från Medelpad - som rymde 28/9 1689. Anna Flyttade senare till Hälsingland.

Jöran står antecknad i tiondelängderna för Öhn nr 4, år 1659, -61 och -63. Troligen delar han gårdsbruket där med sin bror, Mårten (Öhn:20).

Jöran Andersson tänkte sälja sitt hemman till en blivande måg, Abraham Ersson från Stamsele, år 1685, men det blev i stället Daniel Jönsson från Tullsås som köpte, den 5/2 1687. Fyra av barnen och Pål Thunman skrev under köpebrevet, som finns i avskrift i Ströms Hembygdsförenings arkiv.

17. *Daniel Jönsson* (T-ås:34), född omkring 1660, död 1743. Ägare 1688-1726. Gift med Maren Jöransdotter (Öhn:16).

d Benedicta (Bengta), döpt 8/9 1695, gift med Jöns Mårtensson (Öhn:20).

Jöns brukade hemmanet 1726-63.

d Karin, född omkr. 1709, död 24/7 1757. Gift med Per Zakrisson i Ringvattnet.

Båda döttrarna vigdes på samma dag, den 26/12 1726.

.

Dragon på hemmanet var på 1690-talet västgöten *Lars Hansson Lijkagod*. Efter honom kommer ångermanlänningen *Johan Johansson Granath*, och från 1703 är det upplänningen:

18. *Mats Persson Roos* (*Rosenång*), född 1663, begravd 20/11 1738.

gift med Anna Carlsdotter från Risselås.

ett barn dog 1692.

s Per, född 1695. Dragon, omkom på sjället i januari 1719.

s Jon, född 22/6 1699.

s Carl, född 27/1 1701. Dragon, gift med Sigrid Jonsdotter.

s Mattias (Mats), född 28/2 1704. Dragon, gift med Marta Andersdotter.

d Karin, född 6/8 1708.

s Johan, född 25/8 1711. Dragon, gift med Ingeborg Jöransdotter, född omkr. 1712, från Tullsås.

10 - Öhn

Mats Rosenäng "kasserades" i november 1718, han ersätts då av bonden, Daniel Jönson, som år 1721 dock anses "gammal och oduglig". Från december 1722 heter dragonen *Erik Jacobsson Öfalt*.

I mönsterrullan 1728 får vi veta att denne är 23 år, född i Jamtaland och har varit i tjänst i sex år. Han är dock "svag och klen, sätts till förbättring", och han avskedas 1732 för "bräcklighet (enögd)".

Näste dragon på gården blir *Per Persson Esping*, född i Äspnäs omkring 1714, senare en av de fyra nybyggarna i Gärdnäsbyn.

ÖIIN - Nr 4

"Knut i knut" i en rad låg de tre gårdarna från 1500-talet, som fick hemmansnumren 1, 4 och 5. Troligen är detta också platsen för den allra första, fasta bebyggelsen på Öhn. På hemmanet nr 4 bodde *änkan Anna* vid 1600-talets början. Efter henne brukas gården av mågen, *Anders Mårtensson*. I "Räfsten med jämtarna 1613" får vi nämligen veta, att hemmanet om två tunnors utsäde är hustruns arvejord.

19. *Anders Mårtensson*, död före 1645. Ägare 1607-43.

gift med Maren/Mareta, dotter till *änkan Anna*.

s Mårten?

s Jöran (Jörgen) (Öhn:16)

I mantalslängden 1645 finns en *Mårten Andersson* upptagen bland gårdens "husfolk". Det kan vara en son, möjligen gift med *Anna Olofsdotter*. *Änkan Maren* erlagger tiondet år 1645, och därefter:

20. *Mårten Andersson*, ägare 1646 - omkring 1670.

s Anders?

d Måret? gift med *Erik Nilsson* i Nässet.

d Elin

s Olof?, död i Norge före 1704

d Kerstin?, född 1652, gift med *Jöns Arvidsson* (Öhn:9)

I tiondelängderna för åren 1659, -61 och -63 står brodern *Jöran* som brukare.

Dottern *Elin* dömdes år 1662 till döden, misstänkt för barnamord. Hon hade, utan föräldrarnas vetskap, fött ett barn som dog, och gömt det. Alla dödsdomar hänsköts till Svea Hovrätt, och den 31 oktober meddelade denna: "Har

fostret varit fullgånget vid födslen skall hon halshuggas och brännas, om så icke var fallet skall saken ånya behandlas av Kungl. Rätten".

Den 5 juni 1663 togs målet upp igen i hovrätten. Först noterades: "Barnafadern tillika med socknens edsvorne män beder för henne. Barnafadern lovar ta henne till äkta om hon be nådas." Hovrättens beslut blev sedan: "Hon befrias från livsstraffet och skall stå uppenbar skrift."

Tyvårr finns inga ytterligare uppgifter om varken varken Elin Mårtensdotter eller barnets far, ryttaren Anders Persson, i tillgängliga källor.

En *Olof Mårtensson* bodde på Öhn på 1670-talet, men "drog till Norge" år 1674. Enligt domboken år 1704 krävs Mårten Andersson (Öhn:22) på arvet efter Olof, av dennes "släktingar" Nils Ersson i Näset och Jöns Arvidsson i Hallen, och deras "medarvingar". Olof är troligen en son till Mårten Andersson (Öhn:20), och Jöns Arvidssons hustru Kerstin, är hans syster.

21. *Anders Mårtensson*, född 1636, begravd 11/2 1706. Ågare 1670-1701.
gift med Märeta Olofsdotter?, död i Gärde 14/3 1717
s Mårten, född omkr. 1670 (Öhn:22)
s Olof, född omkr. 1671. Flyttade till Tullsås (T-ås:10)
d Märit, fick barn 31/3 1698 med dragon Erik Malmberg (Öhn:29).
d Anna? (Öhn:23)
d Ingrid? g 1706 med Helje Persson i Gärde

22. *Mårten Andersson*, född omkr. 1670. Ågare 1701-30.
gift 28/10 1700 med Märeta Jönsdotter, född 1679, från Äspnäs.
s Anders, född 15/8 1701. Ågare 1730-62
s Jöns, döpt 11/1 1703 (Öhn:17)
s Olof, född 23/2 1705 (Öhn:10)
s Per, född 26/4, död 26/5 1707
s Nils, född 24/4 1708, dragon på gården. Död 13/4 1743.
d Anna, född 1710. Gift med Sven Nilsson i Näset.
d Gunilla, född 16/1 1716, död 6/6 1718.
d Kerstin, född 26/1 1718. Gift med Erik Göransson i Tullsås.

På 1740- och 1750-talen brukades tre av de fem gårdarna på Öhn av Mårten Anderssons söner!

Gårdens dragon på 1690-talet var *Per Andersson Kaxe*, son till sockenprofossen Anders Danielsson (T-ås:19) och hans hustru Kerstin Persdotter, från Tullsås.

12 - Öhn

23. *Per Andersson Kaxe*, född omkr. 1661, begravd 27/3 1709.
gift med *Anna Andersdotter*, förmodligen dotter till *Anders Mårtensson*
(Öhn:21).

s *Anders?* dragon, död 1718

d *Kerstin*, född omkr. 1693

s *Olof*, född 2/6 1699

Annas bror, *Olof Andersson*, köpte hemmanet *Tullsås nr 2* av *Per Kaxe* år 1698. *Kaxe* valde alltså att förbli soldat i stället för bonde. *Dalkarlen Mats Morman* (Öhn:30) ersatte *Per Kaxe* som dragon, men flyttade sedan till granngården. År 1715 står *Anders Persson Kaxe* för dragontjänsten, han gifte sig i mars 1718 med *Kerstin Larsdotter* från *Hammerdal*, men omkom i en drunkningsolycka redan i augusti samma år.

Bonden *Mårten Andersson* (Öhn:22) går därefter som dragon några år, tills sonen *Anders* i januari 1722 tar tjänsten. Sedan *Anders* blivit bonde går hans bror, *Nils Öberg*, som dragon fram till sin död 1743.

ÖHN -Nr 5

År 1600 heter ägaren av hemmanet nr fem *Jon Pedersen*. År 1607 har gårdsbruket tagits över av:

24. *Jens Joenssen*, ägare omkring 1605-1643.

s *Jon* (Öhn:25)

s *Nils*, soldat, nämns i rullorna 1657-58

s *Arvid* (Öhn:26)

I bygsellängden 1643 får vi veta att sonen *Jon* tar över hemmansbruket. Enligt mantalslängden 1645 heter *Jons* hustru *Kerstin Pedersdotter*, antingen är då hennes namn felskrivet, eller så är han senare omgift. Enligt kyrkoboken heter hon *Brita Persdotter*.

25. *Jon Jönsson*, begravd 28/12 1687. Ägare 1643 - omkring 1680.

gift med *Brita Persdotter*, född 1610, begravd 1/1 1708

s *Jöns* (Öhn:27), ägare 1680-1713

d *Gunborg*, född 1638, död 8/8 1720

Gunborg fick en dotter (*Gölu Larsdotter*, född 1674, gift med *Per Andersson* i *Grenås*) med *Lars Nilsson* i *Näset*, men det blev inget äktenskap, trots *Lars*

löfte. Gunborg bodde som husfolk hos brodern Jöns, till sin död. Av "husfolkets boskapslängd" år 1695 får vi veta, att Gunborg hade en ko, fyra får och två getter. Möjligen blev hon gift, hon anges som "hustru" i mantalslängderna 1695 och 1699.

26. Arvid Jönsson, (Öhn:24), död före 1692.
s Jöns (Öhn:9), död i Hallen, Hammerdal 11/2 1750
d Gölu, gift med Mats Jöransson i Äspnäs.

Efter Arvid Jönssons död tvistade Mats Jöransson med sin hustrubroder, Jöns Arvidsson (Öhn:9), om arvet efter svärfadern. Enligt Mats bestod arvet av 21 daler silvermynt, en ko och sex får, en handkvarn, en kokgryta samt andra kärl och något korn. Jöns svarade att det bara fanns 18 daler i pengar. Han berättade också för häradsrätten, att *"fadern var hos Matts så länge han orkade arbeta, och sedan så gått som förskiuten, och gav sig altså hoos sonen, där han länge lågh siuk i sin höga ålder, och behövde stoor skiözzell, och i gode mäns närvaru testamenterat honom all sin ringa ägendom"*. Protokollet i detta mål avslutas sedan:

"Parterne förljichtes sålledes, at Jöns Arvedsson utlåfvadhe till nästkommande Kindersmässan i ett för allt betalla tree dahl. S.m:tt till Mattes Jöransson, hwarmed han för prätenderade arff war nögder, och därpå gaf Jöns honom sin handh."

27. Jöns Jonsson (Öhn:25), ägare omkring 1680-1713.
gift med Brita Persdotter, född 1652, begravd 8/4 1706.
d Kerstin, född 1687, gift med Anders Ersson (Öhn:28)
d Märtea
d Brita, född 1692, gift med Olof Ersson (Öhn:4)
s Per, född 1694, död 14/12 1698
gift 2:a ggn 27/10 1707 med Elin Andersdotter

Jöns Jonsson var också smed, och utförde en del arbeten för Ströms kyrka 1701-2. År 1713 övertas hemmanet av mågen:

28. Anders Ersson, född 1688 i Grenås, Hammerdal. Brukare 1713-49.
gift med Kestin Jönsdotter (Öhn:27). Paret födde 12 barn.

Av uppgifterna i Strömsboken, del II sid. 285, kan man få uppfattningen att Anders Erssons föräldrar bodde på Sundnåset på Öhn. Erik Hansson Blix bodde dock i Grenås ända till sin död 1733.

14 - Öhn

Sedan hemmanets dåvarande dragon, *Anders Andersson Friskopp*, rymt i juli 1688 inställdes upplanningen:

29. *Erik Ersson Malmberg*, född i Estuna socken i Roslagen.
s *Mattes*, döpt den 21/3 1698, begravd 6/11 samma år.
Modern var *Märit Andersdotter* (Öhn:21)

Sedan *Malmberg* blivit bonde i Uppland 1699 var dragonerna på gården följande: *Mattes Roos*, *Johan Granath*, *Nils Swahn*, *Svån Thunman*, *Per Åkerman* och från 1713:

30. *Mats Olofsson Morman*, född i Hedemora 1659, död i Hammerdal 8/12 1735. Gift 1692 med *Karin Staffansdotter*, född 1661 i Högsjö, Ångermanland, död 1736.
d *Brita*, född 1/1 1698 i Hammerdal, begravd 1699.
d *Wallborg*, född 7/1 1700, i Hammerdal

Mats Morman gifte sig först med *Sewal Carlssons* i *Risselås* dotter *Marit*, sedan de fått barn tillsammans år 1685; barnet avled dock snart. När *Marit* dog 1687 stamde hennes mor och systrar *Mats* inför tinget för att få ut hennes fåtaliga ägodelar. De ville inte att *Marits* kläder skulle bäras av *Mormans* nya kvinna.

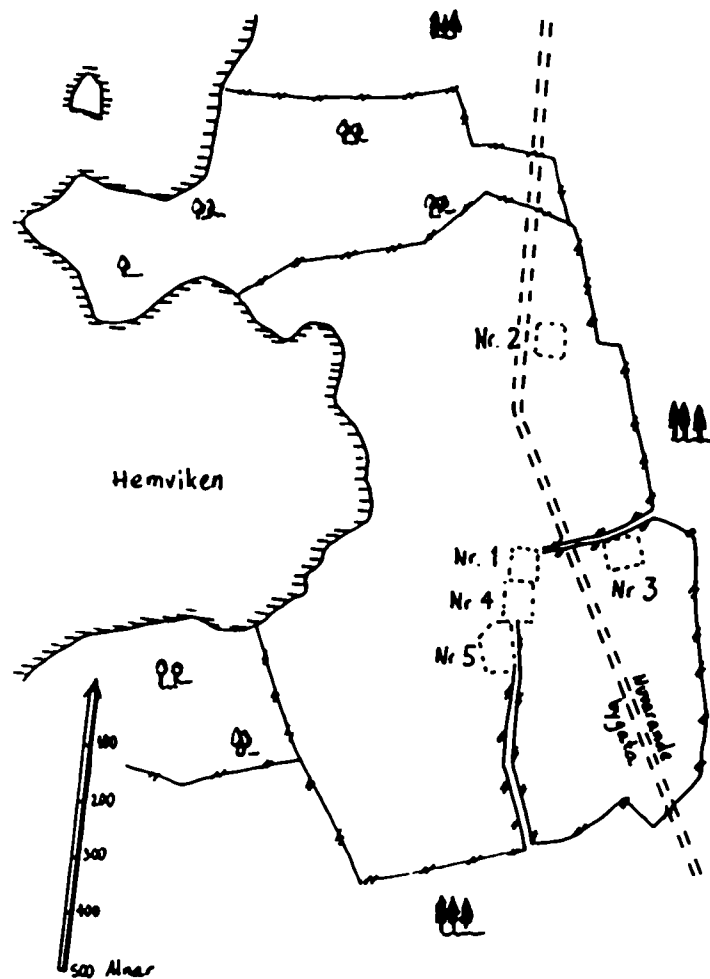
Mats Morman kom till Öhn år 1710, närmast från *Tullsås*. Han var tydligen en tropliktig soldat; i rullan 1721 - när *Mats* är 62 år gammal - finns antecknat: "*På wacht i Järpen. Gammal, men frisk. Vill tjäna.*" Han får avsked i mars 1725, och ersätts av förre bonden:

31. *Erk Olsson Buller*, född omkring 1691. Han var förmodligen gift med *Jonas Bäckmans* (T-ås:15) dotter *Ingrid*.
d *Anna*, född 30/4 1724
s *Sven*, född 16/7 1727

Erik Olsson var en son till *Olof Abrahamsson* i *Siljeåsen* (tidigare i *Gärde*). På 1720-talet tog han över *Siljeåstorpet* efter sin bror *Per*, som tvingats flytta till Norge, på grund av någon tjuvjakt. *Erik* bytte dock, år 1723, åt sig det hemman i *Gärde*, som finnen *Jacob Nilsson* köpt av hans far, omkring 1704. *Erik* antog också dragon tjänsten på sitt hemman, och fick soldatnamnet

Buller. Han "avstod" dock snart sin gård till bonden i Alanäset, *Jon Persson*, och flyttade ut på Öhn som dragon.

Av rullan 1728 framgår, att Erik Buller är 37 år, har fem tjänsteår, och att han är gift. I rullan 1735 finns antecknat: "*Erik Olsson Buller är huvudsvag. Får avsked 1731.*" I hans ställe kom *Jöns Andersson Öman*, "21 år, jämte, ogift". Öman dog den 8/2 1742.

De fem gårdarnas placering på 1600- och 1700-talet.
(Efter en karta från 1784)

16 - Öhn

Hafver iagh undertäcknat af Ströms boerne
enamat richtig för brofogd tullen och
werglesyns penningar beggie delarne for Åhr 1656.
Dessa poster iagh dom här med quiter Actum
Ström den 5 aprilis 1657

Johan Michelson
Bachhof

Jagh underticknat gior her medh vitterligitt wara skyldigh Oluf
Jonson i Öhn på wårt hemmans kiöp 22 rikd:r in specie
her på hafuer jag lefuerertt honom 11 rikd:r och 11 resterer
altså sanferdigt wara betyger jag medh @gitt namn och boer-
kie Af Giorde d. 23 april Åhr 1664.

Pedher X Annerson

Oloff Jönsson i Öhne haf:r betalt sin 1672 Åhrs halfwa rentha nehml 7
th:r i ore sijlm:t. Detta iagh quitera. Dat. Ström d. 10 augi 1672.

Johannes Lancklish. M P io

1673 d. 27 martij haf:r betalt 7 th:r

2 ore sijlm:t. och munsterpenge;e
Åhr alt richtig på 1672. J h Lancklish M.p.

Avskrifter av några handlingar ur gårdsarkivet
Öhn nr 1 (se sid 2).

ALLOM AHRLIGOM ACHTADOM WIJSOM OCH WÄLL-
 förständigom som denne min ringha skrifuelisse händer
 förekomma. Lå bekienner iagh migh Erik Olufsson i
 Öhn hafua af frij willia och beråde modhe Testementerat
 och gifuit min syster sån Oluff Jöensson i Öhn tuå
 och halfft tunnelandh jordh medh gårdhen och andre un-
 derligglande lägenheeter i Öyie belägne, för huiiket han
 förplichtadt vara shall migh in till dödhe daghen väll
 och ahnsuarligen sytha födha och opphålla som han
 vill och shall in för Gudh och huar redeligh man
 till suars standha. Och på dedh samma affhandling
 och testemente desto krafftigare vara och blifua shulle,
 hafuer be:de Oluff Jöensson i stilla och villgodho gifuit
 sine syshonnebarn. Daniell och Oluff Pädhers söner i
 Espnåss samt hustru Karin sal. Påwell Anderssons i
 Tyllsåsen och hustru Marit sal. Pedher Mickilssons i Gierdhe
 alle tillhopa fiortton specie rijkz dal:r samt fyra
 målinger sin modhers moderne jordh i wester gårdhen i Tylls-
 åss belägin och sin odelss heller bördhe partt i förbe:de
 Espnåss; Huarföre afhandhe försh:e ifrån sigh förbe:te
 2½ t:l medh gårdhen i Öyie och tillägnadhe som hemmu-
 ladhe under ofuanbe:de Oluff Jöensson och hans erf-
 uingom och effterkommandom medh alle tillydandhe
 lägenheeter bådhe innan och uthan gårdz i våtho och tårro
 när och fiärran som af Ålder underlegat hafuer heller
 här effter medh rätta tilluinns och läggias kan, att
 där medh effter egen godh tyckio handla, göra och lä-
 tha. Och på dādih att detta dess krafftigare vara och blifua
 shall, begiäre wij aff vår underlaghman han dette
 medh handh och signete här under lämpte dee tolf
 edhsuoornes i nombden bekräfta willo. Actum Ham-
 merdalz tingzplatz den 30 Novembris anno 1652.

Pehr Classon

Arfskiftes lög efter Sahl. Erich Olofson i Öhn emellan hans barn som befans på arfskiftet enär thet byttes och hvad på hwar och een af barnen på lopp uti hwar-jehanda parzedlar Stelf sin förmyndare.

	S:mt	
Oloff Erichsons arfs part.		
Boskap		
1 koo wärderat för 3 d:r 24 ore	3	24
1 fåår för 12 ore		12
1 gjeeth för 6 ore		6
En andehi i ett gammalt stoo		21
Koppar och giern redskap		8
½ part i en koppar kiottell	2	
Åthskillig giernsmidie för		26
Uti steens och trä kiärrills	1	5
Uti säng kläder effter wärdering	2	
stoor och små		8
Noth och nåth redskap effter wärdering 3 d. 21 ore 8 th:r	3	21
En andehi i een gammal båth		8
8 m r humbla för		21
Anders Marttensons giäll	1	7
En andehi i een bössa. för		14
En andehi i dragoune munderingen		16
och det öfrige afkortas i betalningen till		
bytes männerna	Summa	17:23:8

Sålodes effter ylorsta förmåga wara rättmätel. uth-rächnadt betyga underskrefne Pehr Christenson

Jons i Bregård Jöns Arfwedson

Jons Anderson Nils Grelson

Öhn d. 28 martij 1698

1708 d. 30 martij § 5.

A^o 1707 d. 30 sept. är fallit till arfz äth Brita Jönsdötter i Öhn efter dess Sahl. moder Brita Persd:r. Efterföljande ägendom hwilken ägendom fadren Jöns Jonson i Öhn. förestår, som är hennes målsman.

Brita Jöns dötters tillfallne arf		Sillfwermynt	
Halfwa kåpparkiettolen 20 m:k. emot Chierstin		3	10 16
Ett somat åkläde 2.8.-			
½ half fäll med fadren - 24 - som fadren har betallt			
En huus nafwar - 6 -		3	6
En lue 5. ett paar skafft 5. en låck bytta 4. en d ^o 3. en napp 4. et faat 2. 2 tallrichar 2. en kåpp 2. ett trögh 2. en stäfw 2. - 31 -			
2 små ekekaggar och en liten bulle.			
Ett g:l hyon 4. två grofwa handkläden 8. et kalfskin 2. - 14 -		1	13 -
Et steenfaat. ½ par kafjar med Cherstin. en segdh. korn 2l skyl a 4 k:r 1½ tunna a 3 d. 4.16 -			
bekomit 6 k:r korn En koo och skiällan 3.4 -			
En skyl rågh. En giälloxen hafr han sållt 1.- -			
Ett fåår - 10.16		8	30 16
Emot smedje redskapen - En hihlråk 1 d. En handqwarn - 16 1.16 -			
½ ohlra med Chierstin - 10 -			
En fiskträ - 3 - - 13 -			
2 st blagarns säkkar - 6 -		2	3 -
Fadren skall lösa och betala för Sven tienar mond: - 10.16			
d:o för noten - 16.-			
för slojpteen och jern ösen - 4.10		31	2
Äta 3 syskonen äga tillhopa en fljnskläde. och en jern skioffell. -som kostar 16 (öre) S:mt.			
Theres moders kläder är tom emellan bytt och delt.			
NB Ett somat åkläde är för full wårdering uppfördt men war o: färdigt. uthan skulle och af the andre syskonen färdigt göras.		S m	19 30 10
Nåten woro obyttat. E. Hallström			
Jöns Arfweson i Hallen Per Anderson i Grånäs			
Af det fasta el:r jordep:r arfwer Brita		6	21 8
4 m:r ull tillhopa.			

Källor:

Tryckta:

Fornvårdaren, band I, häfte 4 (utgiven 1926)
Jämtlands och Härjedalens historia, arkeologisk inledning (utg. 1962)
Jämtlandska räkenskaper 1564-1571 (utg. 1944-48)
Råfsten med jämtarna 1613 (utg. 1959)
Strömsboken (utg. 1944-1972)

Otryckta:

I landsarkivet, Östersund:

Hammerdals kyrkoarkiv, vol C:1
Hammerdals tingsrätts domböcker (i Jämtlands domsaga)
Jämtlands regementes mönsterrullor (mikrokort)
Mantalslängd 1645 (avskriftssamlingen)
Saköres- och bygellängder 1601-1645 (avskriftssamlingen)
Ströms kyrkoarkiv, vol C:1 och LI:1
Öhn nr 1, gårdsarkiv

I lantmäteriet, Östersund:

Bykartor

I riksarkivet, Stockholm:

Norska länsräkenskaper 1601-1645
Tiondelängder 1646-76 (i landboksverifikationerna)

I krigsarkivet, Stockholm:

Jämtlands regementes mötesrullor.

- - - - -

november 1990

© Georg Hansson
Östersund

"Byarna i Ström på 1600-talet" skall användas som en komplettering till de häften - Strömsboken - som Ströms Hembygdsförening gav ut åren 1944-1972.

Följande häften är planerade i denna serie:

1. Öhn
2. Tullsås
3. Äspnäs - Strand - Bregård
4. Berge - Gärde - Näset
5. Risselås - Vallen
6. Jonsgård - Grelsgård
7. Nybyggen - Sockenstugan
8. Soldater

Pris 20:-